

Ministeri de Defensa i Cultura

«Cap ciutadà del país no es pot sentir orgullós de pertànyer a una comunitat culturalment desanimada i acomplexada»

Ens ho explicava l'Agustí Alcoberro dissabte a la jornada "Pensem la república de la cultura", organitzada per la fundació Congrés de Cultura Catalana: després del 1714 vam enyorar la nació política, durant la Renaixença ens vam ocupar de la nació cultural (primer amb enyorança, després amb obra tangible) i des del 2010 tornem a reivindicar la nació política (és a dir, l'estat català). Va afegir que ambdues lluites són complementàries, i ho subscriu: mentre reivindicuem l'autodeterminació o la independència o construïm "estructures d'estat" res no ens impedeix provar d'evitar, per exemple, que la majoria de pel·lícules nominades als premis Gaudí no tinguin el català com a llengua principal.

Alcoberro ens parlava de l'Eixample com a resum d'ambdues actituds: el seny ordenador (Cerdà) i la bogeria romàntica (Modernisme) poden conviure i complementar-se, afirmava. Joan Manuel Tresserras, per la seva banda, introduïa un concepte d'"identificació democràtica" i de "valors compartits" (republicans, s'entén) que ja seria un discurs més que vàlid sense les seves constants acotacions d'estil Salvador Seguí: estic més amb Alcoberro. A l'Eixample, al capdavant, ens hi trobem tots. Una excessiva insistència en la divisió de "classes" (molt més difuminades ara que fa només 20 anys) corre el perill de fer confondre les frases del Noi del Sucre amb els entrepans repartits per Lerroux. No acuso, en absolut: només aviso.

Serés i Subirana van parlar de la globalització com a "oportunitat": en si mateixa, la globalització no suposa cap amenaça per a un ciutadà de parla anglesa. Però sí que ho és per a qualsevol francòfon, i evidentment per a qualsevol catalanoparlant. Què oferim, a la resta del món? Quin model, quina actitud? Potser acabarà essent la de la resiliència, o, com ens caracteritzava Vicens Vives, "la voluntat de ser". No és poca cosa, però desenvolupem-ho, i sobretot gestionem-ho millor: Joan Sala no parava de recordar-nos, des de baix, que la justa reivindicació del 2% del pressupost de la Generalitat no es pot camuflar amb manipulacions comptables d'última hora. I Carme Clusellas va estar magnífica constatant que la gestió d'equipaments o institucions culturals han derivat de ser una feina de prestigi a "un servei municipal més", fins i tot en aquells que tenen grans enes de "Nacional" al nom.

No és d'estranyar, doncs, que les prioritats canviïn cada quatre (o cada dos) anys: la política (entesa com a lluita de partits, no en el sentit general que reivindicava Xavier Antich) ho ha absorbit tot. Constatem que fins i tot les grans associacions culturals del país han cedit gran part del protagonisme de la seva gestió a la reivindicació política. Quan havíem quedat, i torno al principi, que es podien fer ambdues coses perfectament. Vaig marxar de la jornada, evidentment, preocupat. Hem, de fer tots moltíssima autocrítica.

Perdre el pols del dinamisme cultural és quelcom que ni renaixentistes ni modernistes, ni tan sols noucentistes (que ja és dir), o fins i tot pujolistes (que encara és dir més) no van permetre's mai. Podem fer moltes crítiques a l'Hermitage, admetia Clusellas, però també ens va fer notar que feia dècades que no veïem una associació de veïns mobilitzada en favor d'un equipament cultural. I és que potser es tracta d'això, de tornar a posar la cultura i la identitat i la creativitat al centre del debat ciutadà: després ja discutirem si Hermitage sí o no. Massa fàcilment hem cedit a la trampa argumental del llit de l'hospital, que és un xantatge igualable al del cambrer que fa escollir al client entre la sopa o el plat. Si volem simplement sobreviure, sobreviurem: tindrem un plat. Però sense sopa, és a dir, sense vida. Sense sentit. No hi ha ningú en tot el món que estigui disposat a reconèixer el dret d'autodeterminació d'una nació pel fet de ser brillant en la multiplicació de llits d'hospital.

Però és que, a més, cap ciutadà del país no es pot sentir orgullós de pertànyer a una comunitat culturalment desanimada, esquifida, acomplexada i conformada amb una respiració assistida. Quanta "base" es pensa "eixamplar", així? Francament, si es tracta d'eixamplar, em quedo amb l'Eixample que descrivia Alcoberro: racionalistes i creatius alhora, i al mateix temps superant les antigues muralles. I això implica govern però també societat civil, empreses, mecenes o grans indústries: així es va fer fa un segle i mig. Si no articulem entre tots un model cultural propi, genuí i de dotacions (d'arreu) dignes, acabarem enyorant tant la "nació política" encara no nascuda com la "nació cultural" de la qual tant sabem enamorar-nos quan estem cansats de barallar-nos amb Madrid. O bé acabarem, ara de debò, exercint de "co-capital" de qui sap quina andròmina celtibèrica.

Mig en broma, i atès que un exèrcit propi ni hi és ni se l'espera, el nostre Ministeri de Defensa més eficaç hauria de ser el de Cultura. O bé una gran cartera del Coneixement que també inclogui Universitats, Recerca i Ensenyament (i tal vegada Mitjans de Comunicació). Que algú gosi discutir, posant un llit d'hospital com a exemple, la "utilitat" d'aquest ministeri. Saben una cosa? Franco sí que va morir en un llit d'hospital: potser, pragmàtic com era, tenia més clares les seves prioritats.